

CUVÂNT ÎNAINTE

Tranziția de la comunism spre societatea liberală a obligat, în sensul bun, scrisul istoric românesc să-și perfecționeze metodologia, să-și diversifice tematica de cercetare, să-și modernizeze discursul. Cercetătorii, îndeosebi cei tineri, au reușit să depășească forma strict factologică de prezentare a trecutului, începând să acopere domeniile deficitare, adaptând realităților românești principii instituite în istoriografia universală.

În cadrul problematicii de ansamblu cu privire la perioada dintre cele două războaie mondiale, tematica referitoare la societate și viață cotidiană se numără între cele care au beneficiat de mai puțină atenție din partea specialiștilor până la 1989. Valorificate mai ales după această dată, temele legate de aspecte privind societatea și viața de zi cu zi a românilor în perioada interbelică beneficiază deja de contribuții majore la nivel național (enciclopedii, cronologii, colecții de documente, memorialistică, monografii, studii pe domenii și direcții, albume, atlase, filme, reviste de specialitate), ce acoperă multe din „lacunele” existente. În acest context, o lucrare dedicată punctual societății și vieții cotidiene din Aradul interbelic nu a fost până acum realizată, dar autoarea nu pornește de pe un teren cu totul gol, existând o serie de studii și lucrări (dovadă bibliografia conținând lucrările generale și speciale) ce abordează parțial sau tangențial această problematică. Ca urmare, autoarea și-a propus să contribuie cu noi aspecte și noi informații referitoare la problema în cauză, să le aprofundeze pe altele, să le organizeze pe toate într-un ansamblu care să oglindească societatea și viața cotidiană a orașului Arad în perioada avută în vedere, dar și contribuția acestui oraș, situat la granița de vest a României, la dezvoltarea (economică, socială, demografică, etc.) întregii țări după Marea Unire din 1918, când Aradul, alături de alte orașe din Transilvania, a devenit parte integrantă a noului stat național unitar român.

Astfel, aspecte referitoare la noua administrație românească a orașului Arad, ori activitățile din sfera economică, precum industria, comerțul, abordate și în alte lucrări, au fost îmbogățite cu informații noi. Noutăți au fost aduse și în ceea ce privește agricultura, care devine ocupația de bază a arădenilor după reforma agrară din 1921, și la fel în privința industriei locale. O serie de informații noi găsim și în partea care se referă la evoluția urbanistică, demografică și etnică a orașului, la viața culturală, unde aspectele noi fac referire la învățământ și societățile culturale, de asemenea în ceea ce privește presa și principalele publicații arădene, precum și legat de biblioteci, muzee și arhive, ca și despre contribuțiile unor arădeni la dezvoltarea artelor plastice. Contribuții proprii are autoarea în ceea ce privește activitățile sociale și acțiunile caritabile ale Primăriei Arad, aspectul orașului, situația sanitară, fapte diverse petrecute în oraș, cât și despre sărbători, aniversări și evenimente mai importante din epocă, aspecte legate de societatea și viața cotidiană a arădenilor prea puțin abordate în scrierea

istorică până în prezent. Alte contribuții ale autoarei regăsim în partea referitoare la criza economică din anii 1929-1933, întreg capitolul referitor la alimentație, cel privind diversele modalități de petrecere a timpului liber de către arădeni, îmbrăcămintea, cu diversificarea stilurilor vestimentare după 1918, problemele sociale precum infraționalitatea, prostituția, alcoolismul, șomajul, ocrotirile sociale. Informațiile privitoare la noile aspecte, ce se pot constitui în direcții viitoare de cercetare, au fost culese din surse arhivistice (36 de fonduri din cadrul Serviciul Județean Arad al Arhivelor Naționale, plus alte 2 din Arhiva Companiei de Transport Public Arad), din presă și periodice locale (58 la număr), precum și din alte publicații (menționăm aici cele 248 de lucrări generale, 150 speciale, la care se adaugă 55 de anuare, 11 dicționare, enciclopedii, bibliografii, 20 de acte juridice: legi, decrete, instrucțiuni).

Caracterul reconstitativ al cercetării, implicând un considerabil grad de complexitate, a generat o structură pe mai multe capitole (zece la număr), conținând fiecare un număr variabil de subcapitole, însoțite de *Introducere*, *Concluzii*, *Bibliografie* și *Anexe*. În partea introductivă a lucrării, autoarea se ocupă de istoriografia temei (scrisul istoric românesc privind viața cotidiană în perioada interbelică, viața cotidiană din Aradul interbelic în istoriografia română și străină), izvoare și metode de cercetare utilizate. Capitolul întâi prezintă principalele realizări ale Primăriei Arad care au contribuit la îmbunătățirea condițiilor de trai ale locuitorilor, dar și la înfrumusețarea orașului. După tranziția la administrația și limba română, Primăria s-a ocupat de modernizarea serviciilor publice și utilităților (rețeaua de canalizare, serviciul de salubritate, iluminatul public, serviciul pompierilor, poliția și siguranța publică, refacerea și modernizarea infrastructurii stradale, transportul public, poșta, telegraful, telefonia, radiotelefonia, aeroportul, gările și rețeaua C.F.R.). Capitolul următor prezintă evoluția urbanistică, demografică și etnică a orașului Arad în intervalul 1918-1938 (orașul vechi și extinderea acestuia prin încorporarea comunelor limitrofe, apariția unor noi cartiere de locuințe, imaginea centrului și periferiei), schimbările demografice și sociale petrecute (românizarea, structura etnică, socială și confesională a orașului).

Industrializarea și dezvoltarea comerțului, factori importanți în modernizarea vieții cotidiene, formează subiectul capitolului ce se ocupă de tradiție și înnoire în marea industrie locală, meșteșuguri, rolul statului în sprijinirea industriei și micilor meseriași, comerțul local (piețe, târguri, oboare), produse și evoluția prețurilor, combaterea speculei. Viața de familie între tradiție și schimbare, cu aspecte privind căsătoria și viața de cuplu, natalitatea și creșterea copiilor, procesul emancipării femeii, sănătatea fizică în familie, combaterea epidemiilor și bolilor sociale, reprezintă ideile de ansamblu ale capitolului patru. Alimentația în mediul urban arădan între tradiționalism și modernism face obiectul capitolului următor, în care atenția ne este focalizată pe aspecte privind alimentația cotidiană, surse de hrană, arta culinară, masa orașanului, mese festive, reguli pentru o alimentație sănătoasă, igiena și calitatea produselor alimentare, protecția consumatorului, localuri publice (restaurante, cafele, cofetării) existente în oraș, sectorul alimentar industrial și hinterlandul agricol al

Aradului, promovarea și aprecierea produselor alimentare arădene în țară și în afara ei. Diversificarea stilului vestimentar, ca urmare a noilor tendințe în domeniul modei, interesul pentru modă și proliferarea magazinelor de confecții, datorată cererii tot mai mari de îmbrăcăminte, sunt principalele subiecte abordate de autoare în capitolul șase.

Schimbările importante care s-au petrecut după Marea Unire în domeniul educației și culturii, cu aspecte privitoare la adaptarea învățământului primar și gimnazial arădean la noile cerințe de după Unire, începutul învățământului secundar românesc, creșterea interesului pentru învățământul universitar, continuitate și schimbare în activitatea societăților culturale arădene, presa și principalele publicații, biblioteci, muzee și arhive, dezvoltarea artelor vizuale în oraș, reprezintă conținutul capitolului șapte. Petrecerea timpului liber de către locuitorii orașului, apariția unor noi preocupări legate de acest aspect, de la simplul agreement la un sejur select (o zi în aer liber, viața mondenă, în stațiunile de la mare sau montane din țară, excursii în străinătate), urmare a unor schimbări de mentalitate, urmate de o incursiune în ambianța spectacolelor artistice (cinematograful pentru cei de rând, teatrul, filarmonica și festivalurile muzicale pentru elită) sunt principalele teme ale capitolului opt. În fine, sărbătorile, cu specific național ori local, aniversări și evenimente importante, urmate de probleme de ordin social, precum infraționalitatea, prostituția, alcoolismul, șomajul, ocrotirile sociale, fac subiectul ultimelor două capitole ale lucrării, căreia trebuie să-i evidențiem complexitatea subiectelor și temelor abordate.

Apreciem, prin urmare, că întreprinderea d-șoarei Iuliana Tripon, pornită din curiozitatea tânărului istoric de a cunoaște mai bine trecutul orașului în care s-a născut și a crescut, reprezintă una din primele abordări, de exigență științifică caracteristică unei cercetări doctorale, făcută cu instrumentarul istoricului modern, pe terenul oferit de problematica generoasă privind societatea și viața cotidiană din Arad în perioada interbelică. Valorificată până acum prin intermediul unor studii care s-au aplecat prea puțin asupra procesului istoric complex, cu toate componentele și specificitățile sale, societatea și viața cotidiană din Arad în perioada interbelică necesita - împărțăm punctul de vedere al autoarei - o abordare mai detaliată, demers ce vine să acopere, atât cât poate, acest gol și să contribuie la cunoașterea unei problematice aflate în stadiu incipient de investigare.

Cercetarea societății și vieții cotidiene din Arad în perioada interbelică, care i-a dezvăluit autoarei multiple fațete și elemente noi, i-a impus organizarea materialului, dar a adus-o, totodată, în postura de a deschide noi direcții de cercetare. Pentru că, o investigație atât de vastă și de copleșitoare prin istoria și bibliografia ei, ce presupune perspectivă și metodă, depășește abordarea uni-disciplinară și simplitatea epistemologică, în favoarea inter-disciplinarității și complexității epistemologice. Înseamnă, în același timp și în aceeași măsură, înțelegerea faptului că un rezultat științific autentic este acela care propune, concomitent, noi interogații pe care le generează în mod necesar.

Valoarea lucrării d-șoarei Iuliana Tripon este dată, pe lângă sursele de documentare și arhitectura lucrării, de interpretarea materialului consultat, ca și forma de redactare. Fără a se avânta în interpretări proprii de mai mare amploare, prezentarea

este logică și coerentă, redactarea îngrijită, clară, limbajul adecvat, echilibrat, aparatul științific este întocmit după normele academice. Aceasta manieră de a valorifica materialul documentar scoate în evidență calitățile de cercetător ale autoarei, un cercetător ambițios, serios și meticulos, iar totodată reprezintă o garanție a continuării acestei munci în viitor.

Pentru toate aceste calități ale autoarei și ale elaboratului său, recomandăm cu căldură cartea tuturor celor interesați sau atrași de conținutul ei.

Prof. univ. dr. emerit Ion Zainea,
Membru al Academiei Oamenilor de Știință din România